

Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 8

August 1930

III aastakäik

Tellimise hind postiga:

Aastas 60 senti
6 kuu peale 30 "
3 " " 15 "

Tellimisi võtavad vastu kõik postikontorid ja ametiühingud.

Ilmub 1 kord kuus.

Address: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Üksiknumber 5 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lehekülj 35 kr.
1/2 " 18 "
1/4 " 9 "

Teksti ees ja tekstis —
50% kallim.

SISUKORD:

1. Tööpuudus üleilmalise tähtsusega küsimusena.
2. Töölisklass iseene ja demokraatliku riigikorra kaitsmisele.
3. K. Must: Rahvusvaheline ametiühingute kongress Stokholmis.
4. Vene ametiühingute alalised võnkumised.
5. A. Stein: Kultuurtööst tööliiskonnas.
6. Eesti meremeeste liidu tegevusest.
7. Tagurluse pealetung raudteel.
8. K. Nurk clavate hulgast lahkunud.
9. Teateid ametiühingutest.
10. Mis on ühistunne või solidaarsus.

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU WÄLJAANNE

1 9 3 0

Igäüks kes tahab lugeda tõsist ja
väärtuslise sisugä ajalehte,
tellib endale päevalehe

„Rahva Sõna“

„Rahva Sõna“ on moodsamini toime-
tatud ajaleht, sisult alati huvitav ja
värske.

Kirjeldused ja juhtkirjad kõige laiema rahva-
kihi huvidekohased.

Pilte üle maailma igalt poolt.

Romaane parematelt kirjanikkudelt, põnevaid ja
huviküllaseid.

Kirjasaatjad välismail kõigis suuremates linna-
des ja kodumaal igalpool üle maa.

Tellimise hlnud odavam kui ühelgi teisel päevalehel:

1 kuu postiga	1 krooni	25 senti
2 „ „	2 „	50 „
3 „ „	3 „	50 „
6 „ „	6 „	75 „
12 „ „	13 „	— „

„Rahva Sõna“ II väljaanne

ilmub päevaleht „RAHVA SÕNA“ kõrval 2 korda
nädalas, igal kesknädalal ja laupäeval, missugune
tellides eriti odawahinnaline:

1 kuu postiga	40 senti.
2 „ „	80 „
3 „ „	1 kroon 20 senti.
6 „ „	2 „ 25 „
12 „ „	4 „ 50 „

**Tellimisi võtavad vastu kõik posti-
asutused ja oma tellim. vastuvõtjad**

päeval kinnijätkitajad katsumus joomingul
luua üegi misliiguga

"Gesti kodu päästekomiteed"

Prægune parempoolne valitus, töö-
erakondlastest riigivanemaga eesotsjas, näib
suhutavat sellele riigiforrawastaste liikumise
le heatahtlikult, nagu näha hiljutisest
ametlikust juletusest ja sellestki, et riigivanem
heaks arwas Karsti kinnijätkitajaid ligi tund
aega oodata ja neid hoopis teisiti vastu
võttis kui töölise jaatfondi. Samas esolu-
korras ei tohi organiiseeritud tööliskond jääda
ükskõiksiks pealtvaatajaks.

Tööliskond peab kõige pealt üksmeelselt
ja kindlalt ütlema, et

valitus mängib halba mängu,

kui ta ei pane kindla käega piiri kõigile neile
kinnijätkitajatele, waid jeda riigiforrawas-
tast marutaguraste "liikumist" oma hea-
tahtlikkusega soodustab, võimaldades sellest
osa võtta üegi kullil ülereval peetava
kaitjelõidu filmapaistmiste tegelastele.

Uga me peame sel puhul ühtlasi walitju-
sele jälle kord meele tuletama

töölisklassi tänapäewa ligemaid nõudmisi,

milliseid on kordumalt rõhutatud aastast
aastasse küll märgukirjade ja jaatfondade
kaudu, küll kongresside ja koosolekute ot-
jaste kujul, milliste juhtes aga walitus ja
riigifogu parempoolne enamus allati on jää-
nud kurdiks ja tegutsenud otse risbi vastu-
pidises suunas.

Suba läinud suwel, warsti pärast prae-
guse tööerakondlike juhiga walitjuse ame-
rise astumist, ajuti

kulmata kõrgete tollide abil

tegutsjema kitta töösturite ringkonna tasku-
huvides, unustades sealjuures täiesti laia-
lised töötawad rahwahulgad ja nende häda-
lised vajadused.

Müdes tekstiil ja nahajaduste hindade
üleskruvimisele ja kõrgelhoidmisele töös-
turite huvides, ei wõetud ette midagi, et
wõia töölise teenistustasju wähegi tasakaalur
elumafunnujega. Otse selle vastu järgnes
tollikõrgendusele

terawilja kofkroft kõrge hinna eest,

milline kaugele ületas tegelikku turuhinna ja
oli seega wiiklikuks kingituseks wiljamüü-
jatele. Sellele lisaks kõnawu suwel vastu-
wõetud

terawilja kaitse seadus

ei ole ju sünnit jannuti midagi muud kui abi-

nõu awada wiljamüüjatele ja suwaridele
awarad wiljaga spekuleerimise ja suwred
teenimise võimalused.

Uga jannafel korral on ometi töölisklassi
ja fogu laialdased kehwad rahwahulgad lin-
nas ja maal, kes wilja ei müü, waid osta-
wad, enam kui õigustatud nõudma, et neile
wõimaldataks saada oma elu ülespidamiseks
toidu- ja teisi esimisejärgu tähtsusega tarbe-
aineid vähemalt hinna eest, mis oleks natu-
kenegi koostöös praeguste teenistuswõima-
lustega. Sel alal ei jünni aga midagi!

Samuti on töölisklassil täielik õigus
nõuda, et ta jaoks

wähegi wäärilist tasu oma töö eest,

kui tööstureile ja wiljamüüjatele-suuratalu-
nikkudele on võimaldatud riikliku kaitse ja
toetuse kaudu jaada enam kui küllaldast hin-
da oma jaaduste eest. Me näeme aga, et selle
asemel on ajutud järjekindlalt

töölise oluforda halwendama.

Riigi ettevõteteski, hoopis rääkimata era-
ettevõtetest, on ajutud 10-tunnilise tööpäewa
lühendamisele, vähendades samal ajal tei-
selt poolt ka töölisele haiguse päewade eest
maksatavat tasu ligi poole võrra. Laewa-
omanikud on ajunud merimeeste paljade
allasurumisele. Ka teistel aladel näeme ja-
maksuguseid piilideid. Nii on siis praegu käi-
mas

jõulka kiti toetamine ja kehwikute wälja- kurnamine.

Tollide kõrgendus ja terawilja kaitse-
seadus wõidi läbi hoolimata töölisehitajate was-
tufeisimisest, hoolimata sellest, et see hulka-
dele tähendab elujärje wõlehamat muutu-
mist ja ainult wäikearwulise jõulka kiti
riikastamiseks tarwilit on, aga

8-tunnilise tööpäewa ja palga alammäärade seadused

puuduwad ifka weel hoolimata töölise ala-
listest nõudmistest, kuirgi riik sellekohaste
rahwuswaheliste konwentfioonide kaudu otse
kohustatud on neid seadust maksma panema

Töölise kollektiivlepingute seadus

wõeti küll omal ajal suure pealekäämise tõttu
vastu, aga walitus ei tee midagi, et jeda
seadust ellu wõia vähemalt riigi ettevõte-
teski.

Meil puudub weel ifka

töölise kinnitamine wanaduse ja tööpun-
duse puhul,

mis juust praegustes kirtsastes oludes häda-

tarvilik, pealegi on maatöölised praegu tegevikult igapäevastest kindlustustest ilma.

Kui põllumajandusele kindlustataks teatavad sihtetulekud, siis on maatöölised õigustatud nõudma, et ka neile kindlustataks teatavad palga alamnäärad vastavalt põllujaaduste hindadele.

Kui toetatakse juurdealumikke, kes vilja müüvad, siis on väikeste maalapikeste harriljal palju enam õigust nõuda, et

wäike majapidamised muudetakse elujõuliseks

juurdelsõigete teel ja neile antaks toetust odavaprotseendiliste laenude, ehitusmaterjiaaliga ja muul teel, nagu seda on saanud asunikeud.

Samuti on maatainimestel õigus nõuda, et pankrotti viidud ja oksjonile läinud talude tükkeldamise ning uudismaa harrimiskõlbulikeks tegamise teel neilegi võimaldataks saada elujõulisi väikekohti ja tarvilikku toetust asunikeks. Sel teel vähendatakse kaudjelt ka tööpuudustki.

Kui meil aga

tööpuudus järjest kasvab

ja juur hull töölisti oma perekondadega aastast aastasse töötaoleku tagajärjel on sunnitud nälgima, siis peaks omegi riigil ja valitsusel olema kindlaks kohuseks hoolitseta selle eest, et neile võimaldada tööd või toetust. Praegune valitsus talitab aga siingi otse vastupidiselt: kärbitakse tööpuuduse vastu mõitlemiseks tarvisminemaid summe ja piiratakse hädaabi töidki.

Ei ole midagi tehtud ka, näiteks, kalurite kui ühe viletsamates oludes oleva rahvakohi seisukorra parandamiseks, kuigi järjekindlalt on nõudud

Kalaturu korraldamist ja kalurite elujärje kindlustamist.

Kui majaperemeestele vastu on tulnud üüriseaduse kaotamisega ja üüride tõstmise võimaldamisega oma heakskiitmisega kohaselt, siis peaks valitsus ja riigikogu kohustatud olema hoolitseta laiemas ulatuses

odavate väikekorterite ehitamise eest

ja selleks suuremas ulatuses krediiti määrama.

Wähendatakse kiilil turumajju ja nõudakse teiste tarnaste jõukama kibi maksude alandamist, aga maal

püüab ikka veel isikumaaks,

see kõige ebaõiglasem kõigist maksudest, mille pearaktsus lasub maal just kehvikute ol-

gadel. Selle kaotamine oleks viidanud olema ajumiseks jaanmaks maksude ümberkorraldamise alal.

Seda aastaid kõnelatakse kookuhoiuriigi valitsemisel, kuid samal ajal laudatakse endiselt edasi ja tehakse ettevalmistusi

uute kulukate asutuste ellukutsumiseks,

nagu seda on meie oludes täiesti üleaarne presidendi instituut, mis enesega tingimata kaasa toob uusi juuri kuluseid.

Ja kui põllumehed nõuavad põllutöökoja ellukutsumist, siis peavad töölised nõudma

töölisõnne ja paremaid töötamisvõimalusi töölisvanematele.

*

Selgimehed proletaarlased! On saabunud filmapilt, mis kohustab jälle uuesti kordama nii eelmärgitud kui ka teisi nõudmisi, milliste eest Eesti tööliisklass on võidelnud kogu Eesti riigi kestusel.

Neil nõudmistel on kaalu ja mõju aga ainult siis, kui kogu tööliisklass, kõik omaist tööjõust elatavad kehvikud linnas ja maal koonduvad

tihedates ridades oma kutseorganisatsioonide — ametiühingute — ümber

ja neid ajutavad seal, kus need seni veel puuduvad. Minult sel teel on võimalus luua jõudu, mis võib vastu seista marutagurlaste pealetungile ja kaitsta nii demokraatlikku riiki korda, kui ka tööliisklassi ennaft nende kallalekippumiste vastu, ainult sel teel on

tööliisklassi võimalus parandada oma viletsat olukorda ja enesele kättevõidelda inimväärikasti elutingimusi.

Kõik tööliisorganisatsioonid kutsegu kooku ligemal ajal oma üldkoosolekud ja korraldagu avalikke tööliste koosolekuid; arutagu läbi oma hädatarvajalikumad nõudmised, võetagu vastu nende suhtes sellekohased otsused ja ehitatagu need kas Reskliidu kaudu või oma jaatfondade läbi wabarriigi valitsusele ja nõudku nende lahendamist.

Ühes sellega võtku tööliisorganisatsioonid tarvitusele kõik abinõud, et koondada oma liikmeteks võimalikult kõiki vastava ala töölisti oma tegevuspiirkonnas.

Kõigist oma samamudest ja katvustest

teatatagu otjekohe Refliidule, kusi tarbe-
korral mõib saada nõu ja juhatusi ning tar-
wilikku kaasabi kõnelejate ja seletuseandjate
näol.

Energilisele tegewusele kõik töölisorga-
nisaatjooonid ja fogu proletariaat!

Seame wastu marutagurliusele oma tu-
gewa organiseeritud jõu!

Sellega kaitseme iseendid ja Gesti riiki
tagurliuse pealetungi wastu!

Gestimaä Töölisühingute Refliidu juhatus.

Rahwuswaheline ametiühingute kongress Stokholmis.

**Ametiühingute majandusprogramm. — 44-tunniline töönäd. fogu maailmas
Internatsionaali asukohaks Berliin.**

R. Muist.

Rahwuswaheline ametiühingute kongress,
mis 7. kuni 11. juulini Stokholmis ära
peeti, oli arvult wiies Rahwuswahelise
Ametiühingute Liidu kongress — üleilmiline
töölisparlament, mis haaras 27 riiki, 13,8
miljoni ametiühingu liikmega. Kongressist
wõtsid osa 132 jaadikut R. A. Liitu kuulu-
watelt maadelt, 27 rahwuswaheliste kutse-
sekretariaatide esindajat ja 15 ametiühingute
esindajat. Millaliski R. A. Liitu mittekuuluwa-
test maadest — Norrast, Soomeft, Egiptuseft,
Briti-Indiast, Jaapanist, Austraaliast ja
Uwelt-Meremaalt ning paljud esindajad mit-
mesugustest teistest rahwuswahelistest orga-
nisaatjooonidest, nende hulgas Rahwasteliidu
töübüroo direktor Albert Thomas.

Kongress peeti ära ruumikas Stokholmi
kontserthoones. Rootsi Ametiühingute Ref-
liit, kes kongressil esindatud oli oma esimehe
Zohanson, sekretäri Bergmanni ja teiste
ametiühingute juhtide läbi, oli kõik teinud
jelleks, et teha kongressi päewad ojawõtjatele
Stokholmis unustamatuks.

Kongress awati juure wõkaal- ja instru-
mentaal-kontserdiga, mis pakkus juurepära-
list naudingut. Awakõne pidas R. A. Liidu
abiesimees L. Zouhauy, kes omas kõnes ära-
märkis neid juuri ülesandeid, mis kongres-
sil ees seisab. Tema ettepanekul mälestas
kongress püstitõusmisega jurnud wootsi ami-
tiühingute esimeest Arwid Thorbergi.

Kongressi päewaforras oli peale R. A.
Liidu kassa ja tegetusaruande, terve rida
suuri referaate R. A. Liidu majanduspro-
grammi, sotsiaalprogrammi kawa, wäewä-
hendamise ja rahwapakti ning ametiühingulise
liikumise üle maades, kus pole demokraa-
tiat. Referaadid olid neljas keeles trükit-
tult kongressi jaadikuile wälja jagatud, ning

neid täiendajid referendid juurõnalijelt kon-
gressil.

R. A. Liidu majandusprogrammi refe-
reeris haiguse tõttu kongressilt puudutwa
jms Leiparti asemel jms Eggert Sakjamaalt,
ning jurnud Rootsi Ametiühingute Liidu
esimehe A. Thorbergi referaadi, ameti-
ühingulise liikumise üle maades, kus puudub
demokraatia, kandis ette Hicks Inglis-
maalt.

Esimene kongressi päew kulus täielikult
ära terwituskõnelele. Terwitusi ütlesid
Rahwasteliidu töübüroo direktor A. Thomas
Rahwasteliidu töübüroo esindajana, Friedrich
Adler Sotsialistliku Internatsionaali esinda-
jana, Ollenhauer Sotsialistliku Noorte In-
ternatsionaali esindajana, Jämsil Egiptuse
Ametiühingute Refliidu esindajana, Suzuki
Jaapani ametiühingute poolt, Rajab India
ametiühingute poolt, Crofts Austraalia ame-
tiühingute poolt ja Roberts Uuel-Meremaa
Ametiühingute Refliidu poolt.

Zouhauy, kui kongressi esimees, tänas kõ-
nelejaid kongressi nimel. Rahwuswahelise
Ametiühingute Liidu trükitud aruandele li-
jaks täendas jeda kongressil juurõnalijelt
Zoh. Cassenbach, kes juhtides tähespanu
trükitud aruandele, millest näha on, et R. A.
Liit peale majanduslistest raskestest ülesaa-
mist, järjekindlaid edusamme on näidanud,
ning et loota on lähemal ajal suuremat lii-
gete juurdewoolu — siitamaale R. A. Liitu
mittekuuluwate ametiühingute keskkoonduste
liikumise tõttu R. A. Liiduga. Suuri R. A.
Liidu wastu on igalpool kasvamas ja üffi-
tute keskliitude wahel walitseb jüdamlik wa-
heford. Punase Ametiühingute Internatio-
naaliga ei ole faks aasat mingit kirjatwa-
hetust enam peetud.

Wäewähendamise ja rahupakti üle refereeris L. Jouhaux Brantšusmaalt. Ta tõstis esile R. M. Liidu siiamaalised tööd sel alal, mille üheks tulemuseks oli rahvusvaheline rahukonverents Haagis 1922. aastal. Jouhaux tähendas ka, et R. M. Liit tulevikuski saab kogu oma jõu kokku võtma rahuteostamiseks. Rahvasteliidu nõukogus on R. M. L. kolme tööbüroo liikme kaudu wäewähendamise komisjonis kaastöödanud, ning iseäranis temvitatud ja tarwilik on lähem koostöö Sotsialistliku Tööliste Internatsionaaliga, muidugi eeldusel, et üks organisatsioonidest terwet tööd ja wastutust teije peale ei weereta. Ta esitas resolutsiooni, mis peale komisjonis läbiwaatamist muutmatault kongressi poolt vastu wõeti.

Referaadi ametiühingulise liikumise üle maades, kus pole demokraatiat, pidas Hicks Inglismaalt. Ta märkis ära, et R. M. Liidu kongress Wiinis 1924. aastal juba jelle liikumise kohta seisukoha wõttis, sel korral arwestades fashistliku liikumisega Itaalias. Kuid praegu on fashismi mitmejagustel maadel, ehk küll igalpool mitte ühesuguse ijeloomuga. Kõneleja tõi esile terme reaktatunrimaid, kus walitseb mõttetu wägimaid. Igallpool ühesugune pilt: streigi ja ametiühingulise liikumise wabaduse alla-jurumine, awalikfude koosolekute keelamine, ametiühinglaste finnwõtmised ja wangistused, kallaletungid töölistele jne.

Ka jelle kõneleja poolt esitatud resolutsioon wõeti peale komisjoni poolt läbiwaatamist muutmatault vastu.

Peale referaatide arafuulamist, tuli kongressil arutusele terve rida R. M. Liitu puutuwaid küsimusi.

Tähtsam nendest oli R. M. Liidu asukoha muutmise küsimus. Pariisi kongressil 1927. aastal otsustati asukoha wahetuse tarwilikus üksmeelset ning tehti juhatusel ja nõukogule ülesandeks walida uus asukoht ja uus sekretär. Kuni walimisteni pidi Joh. Sasjenbach ajutiselt sekretäri kohuseid täitma. Nõukogu istangul Berliinis 1927. aastal ei juudetud aga lahendada neid küsimusi, ning lõpuotuse tegemine jäeti Stokholmi kongressi hooleks.

Nüüd oli kongressile esitatud ettepanekuid Inglismaa ja Rootsi poolt — wia üle R. M. Liidu asukoht Berliini. Nii komisjonides kui ka kongressil tekitas asukoha küsimus elawaid watelusi. Ühelt poolt toonitati (Brantšuse, Hollandi ja Belgia esindajad),

et praegu enam tarwidust ei ole R. M. Liidu asukoha muutmiseks, sest olukord on wahapeal tuntuwast muutunud, ning paljudes maades on kogu wabaametiühinguline liikumine wäga tihedalt seotud Amsterdami nimega. Teiselt poolt juhiti aga tähelepanu (Inglise, Rootsi ja Saksa esindajad) Berliini, kui loomuliku Euroopa keskkohta ja paljude rahvuswaheliste kutsejefretariaatide asukoha paremustele. Kongressil ettewõetud jalajasel hääletamisel jai Berliin poolt 55 häält ja Amsterdam 30. Sellega oli rõhuw enamuse maadest Berliini poolt, ning R. M. Liit kolib lähemal ajal üle Berliini.

Rootsi ettepanekul waliti juhatus endises koosjeius tagasi.

Kuna sekretäri koha peale kandidaatsid ei olnud esitatud, endine sekretär J. Sasjenbach aga wanaduse tõttu kohalt lahkuda soowis, siis tehti juhatusel ülesandeks pöörata keskliitude poole ringkirjaga, sekretäri kandidaadi leidmiseks. Kui esitakse ainult üks sekretäri kandidaat, siis jääb juhatusel õigus teda ametisse palgata. Kui peaks aga esitatama mitu kandidaati, siis lahendab küsimuse R. M. Liidu nõukogu. Wahapeal aga täidab sekretäri kohuseid weel J. Sasjenbach.

Transporttööliste rahvuswahelise kutsejefretariaadi poolt oli tehtud ettepanek, walida komisjon, kelle ülesandeks oleks kaaluda R. M. Liidu ümberkorraldamist rahvuswaheliste kutsejefretariaatide alusel. See ettepanek muudeti komisjonis nii, et moodustatakse komisjon, kelle ülesandeks jääb kaaluda kuidas oleks võimalik rahvuswahelisi kutsejefretariaate organisatsiooniliselt R. M. Liiduga tihedamalt siduda.

Teised kongressile esitatud ettepanekud käsitasid komisjoni saatmist Ida-Maasiase, koostöötamist Sotsialistliku Tööliste Internatsionaaliga ja koostööd rahvuswaheliste kutsejefretariaatidega konwentsioonide arutamisel Genfis. Kõik need ettepanekud wõeti üksmeelset vastu.

Enne kongressi lõppu tuli kongressile kurb teade, et kauaaegne Rahvuswahelise Ametiühingute Liidu kaastöeline jms Domes, Wiinist, on surunud. Kongress mälestas teda piisitõusmisega, ning saatis omakstele kaastundetelegrammi.

Siis pööras kongressi esimees L. Jouaux juudamliikude sõnadega ametist lahkuwa sekretäri Joh. Sasjenbachi poole, kelle targal ja

energilisel juhtumisel läbiviidud N. U. Liidu termenemine, tänades teda tema juure töö eest.

Järgmise kongressi kohaks määrati Brüssel.

Souhary lõpujõuna järele, kes allakriiputas kongressi juuret tähtsust ja jaarutusi, ning tänas Rootsi ametiühinguid unustamatu vastuvõtu eest, lõppes kongress inter-natsionaaliga.

Kokklemata võib N. U. Liidu Stockholm

kongressi pidada üheks tähtsamaks sündmuseks ametiühingulise liikumise alal. Tema poolt vastuvõetud majandusprogramm juhatab ametiühingutele kätte kuidas ja mida tuleb kätte võtta majanduspoliitilisel alal. Tema poolt otsustatud 44-tunnilise töönädala nõue saab varsti kogu ilmas kajama. Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ajulepa ülevõtmisega Berliini, saab tulevikus kogu wabaametiühinguline liikumine Berliini hülidnime all tegutsema.

Kultuuritööst tööliskonnas ehk tööliskultuurilisi asutsusi.

Andes järgnevale ridadele ruumi, peab toimetus tarvilikult märkida, et ta läheb tublisti lahtu autori seisukohtadest tööliskultuurilise liikumise ülesannete määratlemisest. Samuti pole tarwis enam algatada tööliskultuurilist festsliitu, sellele ongi ametiühingute eelmine kongress juba aluse pannud ja praegu tehakse eeltööd selle teostamiseks.

„E. S.“ toimetus.

1.

Wimased aastad on Eestiisgi töölislükumisele liikunud hulgakese wahtfeid lüüsid — kultuuritöö organisatsioonid: tööliskeatrid, töölismuusika ühinguud, töölispordi ühinguud, töölismaleühing (esialgu ainult Tartus), ja teisi ning ega nende juurewool niipea ei waibu, sest on ju weel niipalju kultuurialasid, mille „harrastamine“ töörahwa peres ei ole tähistatud järjekordse ühingu, liidu jne. asutamiseega (sagedasti ähwardamad nad küll ainult paberile jääda. .)

2.

Soogjalt tekkivate „tööliskultuuriliste ühinguute“ arv kohustab igat töölislükumise inimest sellele alale senijest suuremat tähelepanu kinnima. Olene kohustatud küsimine, kas see energiahulk, mis äratarwitatakse kõnealuste ühinguute kaudu, annab tööliskonnale wäärilist vastutaju? Selles küsimuses on wäga ja wäga wasturääkivaid inimesi ja waimijäi olemas.

„Tööliskultuuri“ mõiste on meil wäga laialivalguw ja wastawalt piirjoontetaw. Sellepärast ei tule mitte ilma pikema jututa seda küsida, kes küsib, mis siis öieti on too tööliskultuur? Lihtsalt wäljamaenda (nii kui armastatakse teha paljud waremud ja mõju-

kamate kohtade peal seisjad „tööliskultuuri“ tegelased), waid peab leidma taht jellasje küsimusesse enam jüweneda.

Meile, eestlasiit töörahwale, näib jatkumaw juba wastawa ühingu põhikirja registreerimisest, parimal juhul mõne nimekama tegelase ühingu auhiimeks walmimine, armatawasti ka walida lahkmine. Seega ainult wäline koor ja etifekt. Ent siis? Kuipalju on seal jeda, mida wõime „tööliskultuuriks“ nimetada? Üpris wähe. Paar piirwäidet: Noorproletaar, kes jalgpalliwäljal töölispordlasena kõmmutab wastase wärawasse „piüüdmatrid palle“, on kindel, et see on „proletaarlik kehafultuur“. Kodanlijes jalgpallimeeskonnas täpselt jannuti küies ei oleks ta jeda olnud. . . Tuletagem meelde mõnd sportlast, kes algas „kodanlasena“, siis muutus „tööliseks“, hiljem jälle jai „kodanlijeks“ ja kes teab kuidas see jatkub.

Oletame, et näitena toodud ala oli liig „piüüsiline“. Wõtame siis waimijäi — tööliskeatrid. Julgeb siis keegi wäita, et tööliskeatrid oma repertuuri ja ainekäitlusega (wähe ebasõbraw jona) põhjalikult erinewad kodanlijest teatrist. Wõtame näiteks Eesti nii ainelijelt kui ka waimlijelt tugewama tööliskeatri, wimased paremused tal küll ainult jelletõttu, et ajub Eesti wabariigi parlamendiga ühes ja jamas linnas, kuipalju on annud ta proletaarlikku? Wähe! Wõtame töölismuusika. Eks ole seal ju waldaw osa helitõist jamad, mis olid enne „Töölismuusika Liitu“. Edasi. Leitagu wähe kodanlijes ja töölismale wähe. Walged ja mustad kuringad on mõlemail. Wõtame kir-

janduse, kus kõigi eelduste järele peab leiduma vastuvõetavat proletariaadile. Sellaseid teoseid leidub iegi ilukirjanduse vähestel fõidete keskel. Ent näidatagu ükski teos, mida võib täielikult proletariaadiks nimetada. Sellased mehed nagu Henri Barbusse, Maxim Gorbi, Upton Sinclair, Jack London ja teised autorid, kui nendele esitatakse küsimus proletariaadilise kirjanduse olemasolu kohta, vastasid, et võib leida teoseid, kus leidub proletariaadilise kirjanduse algeid, kuid tõeline proletariaadilise kunst ja kirjandus võib tekkida alles peale ühiskondlikku pöövet, mis wallandab proletariaadi eneseavalalduse jõud. See on enam kui arusaadav. Kodanlikes ühiskonnas on iga loov inimene arnutute nähtavate ja nägematute niitidega seotud olemasolevaga ja see ei jäta oma mõju tema ega ta loomingu peale avaldamata. Tahes-tahmata peame tunnustama, et tööliskultuuri kui niisugust tänapäeva ühiskonnas ei ole ja ei saagi olla. On olemas ainult kultuur, nimetame teda siis kodanlikes kultuuriks.

See, mida meie senini oleme teinud ja tulevikuski jatkame, on dielikult kultuuritöö tööliskonnas ja sellest maatekohast tuleb selle töö tulemusi ja töövõitji hinnata.

3.

Kui pilk heita üle tööliskultuuritöö praeguse seisukorra, muidugi Eesti ulatuses, siis ei paaru see palju meelilendavat. Töölis- teatrid on elu avaldanud Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Narvas. Narva oma ei ole viimaseil aastail küll enam elumärke avaldanud. Pärnu oma vaibus unne enne hooaja lõppu, Tartu oma lõpetas küll hooaja, kuid publik juuremaksuga tegeleste poolt. Tallinna oma töötas muidugi kõige korrapärasemalt. Töölismuusika ühinguist töötas kõige korrapärasemalt Tallinna oma, andes mitu kontjerti, wõttes aja Soome tööliste laulupeost jne. Pärnus anti üks kontjert, teistes linnades registreeriti ainult ühinguist, Tartus küll ühinguist ei registreeritud, kuid anti siiski ka üks kontjert. See oli kõif. Üldijest on tegevus katkendiline ja jüüsteemitu olnud. Millist see tingitud? Teatavasti on ju töölis-teatrite iga Gestis wähemalt oma kolm aastat, jama pikajajalikes võib arvata ka „töölismuusikat“, kirigi ka organijatsioonilijest wormeerus wast möödunud talwel. Selle aja keskel oleks pidanud leitama mingisugune enam-wähem sobiw tööpilatvorm näite- ja helikunstil alal. Kurbluolus seijab

jelles, et ei ole juudetud tihedat kontakti olemasolevate asutuste wahel luua. Kogu aja keskel ei ole olnud ühtegi ühijst nõupidamijst tööühjstlustamijeks ja wäljarvandete leidmijeks. Kui ei ole juhtivat kätt, ei saa olla ka edu. Meil on küllalt uileriiklikke organijatioone, kuid puudub olusijsem, mis lahendaks töörahwa kultuuritöö probleeme ja aitaks leida ainelijst wõimalusij tegelikults tööks. Sädawajaline on ellukutjuda töörahwa hariduskeskjkoht, kuhu peakjst kuuluma kõi teatrid, muusikauhgingud, ühijstite ühgingute koorid jne. (Sporidilijst wõiks ijejeistwaks jääda). Selleks peaks antama kaasarääkimijse digus kõigile asjamaastele. Selle asutamijega kaoks tarwe eri teatrilijstidude ja muusikalijstidude järele. Sellest peaks tekkima organijatsioon, kes juudab leida kultuuritööks ka ainelijst wõimalusij. On kindel, et ilma igasugusje toetujeta Eesti töörahwas ei juuda oma kultuuritöö organijatioone ülal hoida. Kui ei juudeta jelloast kesjorganijatiooni luua, siis kultuuritöö tööliskonnas jääb poolikults, ijeji enam. Sellepärast peab kõigi tööliste, eriti aga ametiühginguisje koondumiste, ühjes päewailiesandeks jaama — töörahwa kultuuritööalijse juhtwaja kesjajajitijse ellukutjumiijse nõue. Mida kiiremini see teostub, jeda parem.

4.

Kui eespool arwustawast juhtuti jeni- jesiie „tööliskultuuril“ ja tolle töö tulemusijse ja leijst palju nõrku külgi, siis jeepäraast tuleb püüida tömmata jelleks tööks mõningaid tulewijst juoni. Ennekõike peab selge olema, et iga töölisorganijatsioon on klassijwõitluse organijatsioon. Seda ei tohi unustada kultuuritöö tegijad, nemad ei moodusta mingi- jugsust erandit. Teijeks töörahwa ideaaliks on uus ühiskondlik kord ja ligem eesmärk une ühiskondliku korra wõimalikult kiire jaawu- tamine. Wastawast jellele peab meie töö olema juumatud.

Töölis-teatrid, töölis-koorid ja orkestrid jne. peawad teadma et meie ülesanne ei ole teatavate alade ei tea kui kõrgete kunstilijste kõrguste wallutamine. Sest kui olemasolewas ühiskondlikus korras ei ole toimtat mulda tõelijeks tööliskultuuriks, siis töörahwal ei ole niipalju aega ja wõimalusij, et lihwida peenjusteni jeda, milleks on palju juuremad ja awaramad wõimalusjed olemasolewail kunstijjutusil. Meie peame õppima igal alal esijoones niipalju ja meie organijatsioonid peawad andma niitwõrd, et töörahwale saaks

helgeks ühiskondliku pöörde vajadus ja selle täiendamise tahe kättevõita oluforda, kus avaneb proletariaadile võimalus täielikuks eneseteostuseks. Sellepärast on antud momendil suuremaks töölis kultuuritööks organiseerimine ja selgitustöö.

Tööliste teatrid näidaku, et tööline võib samaga valmis jaada, millega kodanlised „finljused“. Ning kui repertuaari valikul vähegi tahtatse tabada jeda, mis sunnib ini-

meši terajemalt vaatlema ühiskondlikke vahetordi, siis on tööliste teater oma ülesande antud olukorras eeskujulikult täitnud. Sama töölisvõimete näitamise ülesanne längeb töölis muusikale, töölis spordile, töölist malele jne.

Töörahas ei eita kultuuritööd. Kuid ta ei tohi teha ka ebajumalaks teha. Teha niipalju, et jee avab hulkade filmad, siis tuleb ksoik ijeenejst. . . See peab olema tänapäeva kultuuritöö töölist konnas.

Wene ametiühingute alalised wõnkumised. Bürokraatide ja töökubjaste organisatsioon.

Wene ametiühinguline liikumine on kolmeteistkümneme revolutsiooni aasta kestes läbielanud hulga keerulisi ja vastolulisi arenemiskäike. Tsaari võimu kukkumise silmapilgul — märtsis 1917. a. oli wene ametiühingutes, — organisatsioonilistelt piirikestest kohalikkudes ühingutes, kogusummas mitte üle 30.000 liikme. Sama aasta juulis arapeetud ametiühingulisel kongressil oli aga ehitatud juba 1.500.000 ametiühingute liiget. Njutise walitjuse kukutamise ajal novembris arvestasid ametiühingud aga juba 2 miljoni liikmega. Tööstusliku proletariaadi enamus oli selleks ajaks koondunud — kuigi äärmiselt juhhuslikult — ametiühingutesse.

Uue, kommunistliku partei walitjuse poolt jotsialistliku aegjargu wäljakuulutamine tõi jügawa murrangu ametiühingulises sijeelus. Ametiühingutest pidid jaama tõsised toetuspunktid jotsialistlikule uilesehitustööle, ja wene ametiühingute kongress jaanuaris 1918. aastal tunnustas, et „ametiühingud peawad paratamatult minnema jotsialistliku riigi organideks ja et ametiühingute liikmeks olemine on riiklikuks kohustuseks.

Sotsialismi otjekohene teostamine pörkas aga uilesoamatutele majanduslikkudele takistustele majanduslikult mahajäänud maal, kus iga 100 elaniku kohta 80 talupoega, kelle majapidamise oli jöda ja revolutsiooni põhjalikult wapustanud. Aga mida suuremaks kasvapid takistused, jeda järjumalt püüdis kommunistlik walitus ära kaotada riigi wõimuwahendeid, et lihtja wägimalla teel jaada uile majanduslikkudest tõkest. See ojutus utoopiliseks mõtteks, mille jaatuslikke tagojargi nähti alles koduwoja lõpul (jügil 1920. a.) täies ulatuses. 1921. aasast alates

oli walitus sunnitud majanduslikul alal kiiresti tagasi tõmbama.

Nõukogude walitjuse esimestel aastatel polnud Wenemaa mingiks jotsialistlikuks riigiks, waid majanduslikult wäljasuremaks maaks, millele junnwiiril antud jotsialistlik worm, ilma et ta majanduslik siju oleks wästanud jellele wormile, — maaks, kus walitjes nälg ja junnitöö jeejurgel kujul, nagu jee poleks ialgi mõeldaw olnud moodjates Euroopa riikides. Wene ametiühingud, juhittama tahtest jaada jotsialistliku riigi organideks, olid jell ajal ka töepolest riikliku walitsemisorganid töölistkõsimustes, organideks, mille peauileandeks oli töökohustuse abil ettewõtete kiilge aheldatud töölisi „distipliineerida“ ja minna tahtlikuks tööriistaks walitjuse käes.

Pärast jeda, kui esimeste aastate kommunistlik majanduspoliitika, mida nimetatatse ka jöjakommunismiks, oli ajendatud riigikapitalistlikule alusele rajatud uue majanduspoliitikaga (Nep'iga), püüti kuigi kõhlemalt, ka ametiühinguid ümberehitada. Niid tunnustati ka awameelselt, et jöjakommunismi aegjargu ametiühinguline praksis oli eraldanud ametiühingud täielikult hulkadest, oli toonud pühholoogilise lõhe masside ja juhittamate organide wahel jne.

Uus ametiühinguline praksis rajati kommunistliku partei keskkomitee tuntud teesidele, mis awibati jaanuaris 1922. a., ja mis aastaid läbi oli kommunistlikku ametiühingulise poliitika wäljaspool kahtlult jeeismaks progammiks, uueks ametiühingulikuks ewangeeliumiks. Et need teesid töid põhjaliku muudatuse kommunistide jeejukohtades

„Ametiühingulise liikumise juhtimine, selle rakendamine produktiivse teenistuse, väikesel parempoolse ametiühinglaste ja tradeunionistlikkude waadete paljastamine, laialiste tööliskulude mobiliseerimine waimustawale loowale tööle „pjatiletka“ teostamise raaskustest ülesamijeks: need on need kategeoorilised nõudmised, mis partei seab kõigile ametiühingulistele wäljaldusmeestele. Sotsialistliku ülesehituse töö praegusel aegjärgul peawad ametiühingud astuma wõitlejate esimestesse ridadesse, et kiirendada walmistuse käiku.

Siljem on jamad sejukohad süstematiseeritud ja arendatud teesides, mis wäljatöötatud Schwerniku poolt ning partei poliitilises büroos ja juhatuses heakskiidetud. Siin wadatakse ametiühingutele, kui kommunistliku partei abi-organidele, mille esmajärguliseks ülesandeks majandusliste kawade teostamine, eriti aga töowiljakuse tõstmine. Et ametiühingud saaksid neid ülesandeid täita, peab neid weel energilisemalt puhastama „tradeunionismi“, „opportunisti“ j. m. jeejuguje

jäänustest. Ametiühingute juhtimine ja kontroll peab olema terweni parteiinstantside käes.

Sieta neis teesides on uudist waid niipalju, et nüüd ametiühingute „konkreetne“ juhtimine antakse partei kätte, kuna warem kõneldi partei „waimlise“ juhtimisest ametiühingulises liikumises. Ametiühingute painutamine partei juhtimise alla, mis olnud kommunistide ammuuajeks kawaks, häwitab nüüd tõeliskult ametiühingulise rippumatuje jäänused“.

Wene ametiühinguline liikumine on teinud oma hüplewas arenemiskäigus täieliku ringi: ta on jõudnud kahetja-aastase wõitumise järgi tagasi sõja-kommunismiaegsesse olukorda, kus ametiühingud kujutawad enesest waltjemisaparaadi osa. Aga nagu tol korral wõõrdusid selle tõttu neist tööliskulud, nii ei saa see ka praegu teisiti olla. Wene ametiühinguteist kujuneb bürokraatide aparaat, sieta töökubjaste organisatsioon, kelle wastu wabrikutöölistel wäljalduse ajemel wõib olla waid põlgatus ja wiha.

Eesti Meremeeste Liidu tegewusest.

Wiimajel ajal on Meremeeste Liidu juhatus peamiselt rõhku pannud organiseerimise tööle. Tallinnasse saabuvad laewad on läbikäidud liidu esindajate poolt ja sel kombel on terwed meeskonnad liidu liikmeteks juure wõidetud. Ka laewadesse paigutatud wäljaldusmehed on organiseerimistööle tuntawalt kaasa aidanud, sest nende kohapealne selgitustöö annab häid tagajärgi.

Sijewete laewameeste olukorraga tutwumemas ja selgituwi andmas käis hiljuti Tartus liidu sekretär, kes sealse olukorra laewameeskonna juhtes leidis palju raskeid olusid, kui see merelaewades on. Selgus, et sealsetes reisirijate laewades tuleb meeskonnal jagedasti järjekindlalt töötada ilma puhkujeta kuni 36 tundi järgimööda, ilma et selle ajemel wastawalt waba aega tagasi antaks wõi eri- ehk ületumitahu makstaks. Ka paistis silma, et sealsetes juuremastes reisirijate laewades ei ole meeskonna jaoks wõõri ega ka laewakõlwa olemas. Tõsi küll, laewades on kööb, kuid see on reisirijate tarbeks einelauapidajale wäljajüüritud ja meeskonnal pole mingit õigust köögi kasutamiseks, millepärast meeskond on sunnitud kuu-

wa tööduga läbi ajama. Kuimõrd see terwile kasulik, wõib iga arenenud inimene endale ettekujutada.

Ka on sijewete laewameeste palgad waga madalad, mis ei wõimalda üffikule inimesele kuidagi ära elada, rääkimata weel perekonna inimestest, kes summitud linnas korterit pidama ja lahuse perekonnast toitus-tama. Jäab arusaamatuks, kuidas sijewete laewamehed endid talwel äraelatawad, sest et nende teenistus kestab ainult juurekuudel, kuna talwel teenistusest täiesti wabastatakse.

Peale läbirääkimisi selgus, et sijewete laewameestel on täielik arusaamine, et nemad ainult organiseeritult juudawad endi olukorda parandada, millepärast juur hull laewameestest endid liidu liikmeteks wõtsid ja kohapeal endi keskest liidu wäljaldusmehe walijid.

Kohapeal awaldati soov, et liit Tartus selgitama iheloomuga kõnefoosolekuid korraldaks, misjugujele soovile liidu juhatus häälmeelel pihiab wastu tulla. Sama kawatseb Meremeeste Liit ka teistes sadama-linnades korraldada.

Meremeeeste palgaküsimus.

Siljuti tõsteti laevaomanikkude poolt päevakorrale eesti meremeeeste palgakärpimise küsimu: toodit ette ülleilmist laeva praabituru kriisi, mille põhjal taheti eeskätt kaugejõudu laevadele palgakasid 1 £ võrra kärpida. Sellele kavatsetsele astus Meremeeeste Liidu juhatus energiliselt vastu, selgitades, kui võrd madalad on eesti meremeeeste palgad, võrreldes teiste riikide palganormidega, ühtlasi tõendades, et eesti meremehed on eesti laevanduse arendamiseks tublisti kaasa aidanud (olguigi, et laevaomanikud seda tunnustada ei taha), sellega, et murijemata madala palgaga on laevadel töötanud, olguigi, et laevaomanikud tublisti endi laevadega teeninud, mis neil võimaldas laevu juure joetada. Nüüd oleks aeg ka meeskonna peale mõelda palgakõrgenduse näol. See aktsioon laevaomanikkude poolt näitab selgesti, kui vajalik on meremeeestel organiseerimine, sest ainult liidu energiliste protestide tõttu jäeti palgad eialgu endiseks. Meremeeestel tuleb tulevikus palgavõitluses paratamatult tugewaid pingutusi teha, enne kui pall kerkib teiste riikidega ühtisele tasapinnale.

Meremeeestekodu küsimus

on viimajel ajal meremeeestel põlevam päevaküsimus, sest meremeeeste meija omandas hiljuti oksjori teel Nivalaenu Bank, kes seda, nagu ajalehist läbistanud jõnumiteft näha, tahab Põllutöömisteeriumi valdamisele anda. Ka selle kavatsetsele vastu astus liidu juhatus energiliste protestidega ja on loota, et need ka tähelepanu leiavad.

Juba 1927. aastast alates ootavad meremehed valitsetel laeva defitsiit- ja meeskonna seaduses ettenähtud laevameeskonna alammäärade väljajätmist, kuid pealekõimiste peale vaatamata ei nihku see määrus. Selle määruse kava käib tigusammul ainult meetede valitsete ja teedemisteeriumi vahel ja maksusele ei tule, ega tule, vaatamata liidu märgu kirjadele ja sellele, et meetede valitsete direktor kirjalt selle määruse maksmapanekut ennustas hiljemalt 1. jaanuarist 1930. a.

Samuti seisab ka Jotikaalfindlustuse seadus ei hea kus; huvitav on seljuures märkida, et meremeeeste findlustamiste poolt omal ajal ka laevaomanikud põhjamatelisel olid, kuid seadus ikkagi seaduseks ei jaa.

Taguruse pealetung raudteel.

Raudteevalitsete direktorite kabinetides kaaluti aastaid küsimuse kallal, kuidas jaaks raudteel maksvat 8-tunnilist tööpäeva lammutada, tööliste haiguspäevade taju vähendada ja teisi jottiaalseadusi hallvendada.

Kui riiki asus valitsete D. Strandmann, muigas peadirektor Raudsepp endamisi: nüüd on tulnud aeg oma igatsetud plaanide käidemiiniseks. Niresti jeebi kawatid kofku, mis olid optant-ijamaalastel ammu küdamel. Gfimeseks asuti 8-tunnilise tööpäeva kallale. Wabariigi valitsete otsetega 30. aprillist 1930. a. pandi maksma 1. maist raudtee välis- ja ehitustöölistele juurekandul 10-tunniline tööpäev.

Kas oli üldiseft seisuhoost tarvidust 10-tunnilise tööaja maksmapanekuks? Ja mida saadi sellega kätte? Saadi kätte waid töövõimluse langus, närveeriti töölist, häwitati töölistel töötate, paremad töölistel lahkusid töölt ja jüwendati tööliste hulgas Eesti riigi wastast meeleolu. Ei näi ju meie direktoritel tähtis olevat, et kawatata-

da töölistes töötate, et töölistel riikisel mõtlejad oleksid, waid ainult, et nende lugupidamine reaktiiooniliste riigitegelaste filmas tõuseks.

Wabariigi valitsete otsetega 18. juunist j. a. muudeti riigitööliste senine haiguspäevade taju saamine seftmise teenistuse pealt ainult põhipalga peale, milline tasu seetõttu wähenes 50—60% võrra. Need töölistel, keda haigus tabab, jäävad äärmisel raskestse seisuhoosta, neil puudub võimalus endi arstiniiseks, mille tagajärjeks suur töövõimetus arvu taju ja enneolemata tööliste suremine. See direktorise muudugi ei huvita.

Raudsepp-Strandmanni tööliste olukorra hallvendamised on kufutunud raudtee töölistes meelese protestilaine wälja. On peatud suuri protest-koosolekuid Tallinnas, Wõhiküllas, Walgas, Tapal, Narwas ja Sondas. Wastu on wõtetud ihemeelset resolutsioon:

Raudtee töölistesond protesteerib kõige

waljumalt walitijuse ojuste wastu, kus pandi maksma raudtee wälis- ja ehitustöölisel sumwefundel 10-tunniline tööpäew ja kurbiti riigitöölisete haiguspäewade taju 50—60% wõrra. Noosolek nõuab: pandagu

maksma 8-tunniline tööpäew jeaduslifel teel, haiguse päewade taju maksstagu keskmitte töötamis-teenistuse järele, arstimine ja arstimise walhendid tajuta kindlate jeaduse normide järele.

Karl Murk elawate hulgast lahkunud.

Nõige paremas mehees, 39 aasta wanuselt, täis energiat ja töötahet, lahkus ootamata kiirelt kurja tiifijuse ohwrima 3. augustil meie hulgast Karl Murk.

Murk on sünd. Rakweres, 24. sept. 1891. aastal waeste wanemate lapsena. Waewalt lapsekingadest wälja jõudes, oli ta sunnitud endale leiwa teenima. Ta astus raamatukõitija juure õpilaseks. Kui õppeaeg selja taga, ei rahuldunud Rakwere olud noortmeest. Ta sõitis Tallinna, et ennast töösuses ja majanduslifel paremini kindlustada. Astus siin esimesse leituid töökohata tööle. Kuid millegi pärast ei meeldinud talle see töökohat ja ihel lõunatumil läks tal korda tutwust jobitada ihe wanema kõitekojo omaniku Klaffiga, kellele noormees meeldis ja kes ta enda töökohata teenistusse wõttis. Siin töötas Murk lineerija ja raamatukõitjana umbes 20 aastat, wäljaarwatud ilma- ja eesti sõja reffed, millest ta oli sunnitud oja wõtma. Ilmasõjas omandas Murk georgi risti walhwuse eest, mille aga, kui natuke wäärmetalli 1917. a. mingijuguse wabaduse wõidu kujukis ära andis. Eesti sõjast wigastusteta tagasi tulles, ajus ta T. L. ihijuse raamatukõitjate osakonda tööle ja igal walimisel leiti talle kas juhatuses ehk rewisjonikomisjonis amet.

Ehasti wõttis Murk oja Eesti Triikitöölisete Liidu kongressidest ja juhatusest. Saagedasti waliti teda T. Lh. haigekassa woli-

nikuks ja jäält rewisjonikomisjonini liikmeks. Ta oli Tallinna Raamatukõitjate ühingu osutaja liige ja selle wolinik Eesti Triikitöölisete Liidus. Oma efinemistes oli ta teraw, kuid õiglane igatihe wastu. Seda wõis märgata kui hoogne organiseerimise liikimise päewakorda kerkis, wõi kui ühingu ehk wäljagapool ühingut palgapõitlus algatati, oli Murk selle tulijemaid pooldajaid, kuid mitte liialdaw nõudmistes. Ta oskas oma poolt ülesjeadud nõudmisi ette hinnata. Nõnda on mul meeles üks wäljendus wiimase fuurfreigi eelkoosolekult, kus murseas ta ütles: „Nõitjate osawõtt praegusel korral freigist on peadpidi wastu seinu jooks!“ See osutus hiljemalt ka õigeks, kuid meie aegse kombe järele peab wähemus enamusele alluma ja nii sündis ka siin.

Kogu oma meheea on Murk pilfinud wõitluswäljal oma tööalal, korraldades juuri paberwõitluse ja muutes neid ümber rahwamajanduse otstarbeks. Ühiskondlifel olles töötawate kühitide organiseerija ja juhataja, ei arwestanud ta kunagi enda ihilõitkude huwidega, kuni tööliskonna wihafem waenlane — tiifijuse hahtimise wõimu wõttis. Aga sellest lootis tema wõitjana jagu saada, asudes end rawima kopsuhaigete sanatooriumis. Kuid kolmekuuse sanatooriumis wiibimise järele sealt wälja tulles, halvenes järsku ta terwis ja kolm päewa hiljem ei wiibinud Murk enam elawate hulgas.

Teateid ametiühingutest.

Lartu Töölisühingute Refliidu wäljasõit Wiljandi.

Augustikuu wiimasel puhkewäljal, 31. aug., korraldab Lartu Töölisühingute Refliit käesolewa juwe wiimase wäljasõidu-ekskurjiooni Wiljandi. Wäljasõidust wõitwad osawõtta kõigi Lartu töölisühingute liikmed ja nende perekonnaliikmed.

Kuna sõit autodel, on tarwilik juba nä-

dal aega warem teada saada enam-wähem täpset osawõtjate arwu. Sellepärast on wajaht, et kõik osawõtta jootwijaad sellest waremalt teataksid. Kui mõnest ühingust leidub wähemalt 25 osawõtjat, saawad ihfeiswaa auto. Sellepärast plüüidku ühingud osawõtjate arwu kindlaks teha.

Õsoidetalle kas üle Dir wõi Pitafilla ja teist teed tagasi.

Sõiduhind ühingute liikmeile fr. 2, kõigile teistele fr. 2,25.

Sgauguseid teateid annab ja ülesandmist võtab vastu jäms M. Stein.

Tartu ametiühinglaste ekskursioon Riiga.

Augusti kuu 17. ja 18. päeval viibis Riias Tartu Töölisühingute Keskliidu ekskursioon 20—25 osavõtjaga. Sõiduhind Tartust Riiga ja tagasi fr. 8.—

Tartu Puutöölise Ühingu

Ioterii-allegrii eestööd on käimas. Suhatuse palub kõiki ühingu liikmeid ja väljaspool ühingut seisvaid puutöölisi ektewõtte heaks Fordaminekuks jõudumööda kaasaadata.

Tartu Töölisühingute Keskliidu lugemislauas

on nüüd peale Eesti ajalehtede lugemiseks haadaval ka vene ametiühingute keskliidu häälekandja „Trud“.

Tartu T. R. eelarve

1. apr. 1930—1. aprillini 1931. a. võeti möödumu kuul liidu nõukogu poolt vastu fr. 5.480 juuruses.

Sõjawastase koosoleku

korraldas puhkepäeval 3. aug. Tartu Maja-teenijate ühjus. Kõneles jäms M. Piir.

Tartu tööbörži nõukoguse

Tartu Töölisühingute Keskliidu esindajaks valiti jäms M. Piir, M. Sell ja M. Stein.

Mis on ühistunne või solidaarsus?

Sõnasilisus loomuses võime panna tähele kaht kalduvust: kalduvus hoolitseda ainult oma enese huvide eest, silmida teiste inimeste heaolu ja käekäigust ning kalduvus liituda oma sugustega ja teiste huvide silmaspidada ühttegu oma enese huvidega. Esimehe kalduvus, mida nimetame egoismiks (ladina keelne ego = mina), enesearmastuseks, mina-ülistuseks, eraldab ühikunimele ta gruppi ja sunnib teda pidama võitlust olemasolu eest ühikult oma enese jõul. Teine neist, mida nimetame altruismiks (altru = teine), eeldab tahet pidada ühik võitlust olemasolu eest, kusjuures ühik seisab abivalmis teiste kõrval.

Sellest seisukohalt osutub egoism individuaalsuiks (ladina: individuum = ühikunime), kõikide võitluseks kõikide vastu, kus iga ühik püüab hoolimatult läbi suruda ainult oma isiklike huvide, kuna altruism juundub solidaarsuiks (ladina: socius = seltsimees), mis tõstab esirinda kõikide ühishuvid ja koondab inimkonna huviühiskonnaks.

Siin oleme jõudnud ka vahetegemiseni seltskonna ja ühiskonna vahel. Seltskond koosneb inimestest või nende gruppidest, kes harrastavad ainult oma enese kasu või mõnu. Ühiskond koosneb samuti inimestest või nende gruppidest, kes aga sisetult üksteisega sugulased, üksmeelsed, kes vastastiku teineteist toetavad ja töötavad käsikäes. Seltskonnas peetakse loomulikuks vastolude tekkimist, mis viivad ikka uute hõõrumisten, võitlusteni ja loovad seega vastasti-

luse kaaduse meeleolu ja maenu. Ühiskonnas etendab aga tähtsamat osa kõik see, mis inimestele ühine, jün luakse harmooniliselt kooselu ning koostöö, mis on aluseks heaolu ja rahulole elule. Sellepärast kõnelatakse kapitalistlikust seltskonnast, mille peab ümberlooma solidaarsuiks ühiskond.

Seejuures gruppideviisi peetavas võitluses olemasolu eest arenestki solidaarsus (ladina: solidum = pind, maapind) ikka juuremaks võimaks. Mõnuse sidus ta kõik need inimesed ühte, kelle kooselu rajatud vastastiku toetusele, kes võrretnud ühest, võrretnemega solitud perekonnast. Perekond ja sugukond olid seks rakusteks, kuit hiljem võrretnud inimlik seltskond ja ühiskond, rahvatõug ja riigidki, ning natsionalism. Kuid seejuures rahvuslik ühistunne võis kasvada, areneda ja õitseda seni, kuni rahvas majanduslikult oli enam-vähem ühtlane. Kapitalistlik arenemine tegi aga lõpu rahvuslikule huviühikule. Veremaeseks jäänud ja vabrikusse vietja palga eest tööleatunud käsitöölisele või mõisa põllule aetud moonameestele on ju lõpuks ükskõik, kas ta „leivaaja“ on sakslane, prantslane või eestlane. Ja mida enam kasvab kapitalistlik klass ühe rahvuse piirides, seda enam lõhenes ka see rahvas. Ühtlasest rahvuslikust ideoloogiast ei saanud olla enam juttu, kapital käristas rahva mitmesse huvi gruppi, huvi klassi, kes tunnivad ainult vastastikust võitlust oma huvide pärast. Siiski rahvustunne pole veel käiesti kadunud, atavistliku jäänusena

elutseb ta isegi töölisklassi alateadmisel ja mõningate rõõmu või valu filmapildudel puhkeb see rahvuslik solidaarjuse elementaarne jõuga.

Kuid merejolidaarjuse formaal ei saa tähelepanemata jätta ka kutsejolidaarjusest. Seda ammugi ajast on ühesuguse kutsega inimestel olnud tihedaid omavahelise kokkupuutumise punkte. Nad sümpatiseerivad üksteisele ja toetavad vastastiku üksteist kõikides elu nähetes. Keerkaegses käsitööforralduses näeme tugevasti arenenud kutsejolidaarjuse. Mitmesugused kutjed eraldasid end walgusti teistest. Nagalühel neist oli oma enese eraldatud iihiselumajad ja peosaalikud, erilised kombed ja wäljenduswiisid, nad ei käinud läbi teise kutse esindajaga ja kus nad puutusid juhuslikult kokku, seal mõis joodjal juhusel puhkeda päris reeglipärane kafelus oma „kutsearu“ kaitsmaks. Üks kutse pidas end teisest määratumatult kõrgemaks ja waatas kõikidele teistele üllemalt alla.

Kegade jookjul kadusid need waostlud sel määral mil määral juurtöödustus koondas mitmesuguste kutsetega inimesi ühte ja samasse ektawõttesse ja, määrates neile ühesugused töö- ning palgatingimused, kurnas neid kõiki ühtewiisi. Nüüd langesid piirjooned ja kadusid wahed, mitmetesse kutsetesse kuulunud inimesed liituisid, „seisuslikku“ teadmisel ajemele astus klassiteadmus. Ometi pole aga see ühthustamine veel täielikult teostunud. Töölisklassi keskel leidub iska veel n. n. töölisaristokraatiat, kes waatab harilikule proletariaatsele, kui mingile alawäärtuslikule olemusele. Kuid klassiteadmus ja klassijolidaarjuse mõida igapäewaga uut pinda. Seks aitawad tugevasti kaasa ka ametiühingud, kelle ülesandeks luua proletariaatist ühth wärinda. Nad on ju ka klassijolidaarjuse kandjad ja kaawatad mitte üksi ühel maal, waid nad ulatawad oma aitawa käe ka üle riigipiiride, sidudes nõnda kogu maailma tööliskonna ühesse peresse. Töötawa rahwa jolidaarjuse kroonib internatsionaalsim, mis murrab teed kõikide kultuurrahwaste rahwale koostööle. Rahwad ei tohi erid enam wastastiku häwitada, nad peawad rahwuswahelise huwjolidaarjuse pinnal leplikult elama.

Meehuse ja tahte ühthlus on jeks põhimõtteks, millele tugeneb igasugu jolidaarjus. Kes harrastab jolidaarjusest, see näeb tei-

ses inimeses ühediguslikku ja ühewäärtuslikku jelttimeest, kes wäärt armastust ja abi. Ta peab oma pühamaks kohujeks teda toetada, kui jeks on tarwidus, ta hoidub piinliku hoolisusega talle kahju või raskesti walmistamast. „Inimene olgu inimesele püha“. Need mõttetarga Sichte jõnad on talle juhtnõuiks ta tegevuses, ja inimarmastus, mis õpetab meile, kui lähedane on üks inimene teisele, määrab ta wahekorra teiste inimestega.

Inimliku kohujetaite õikajama õie — jolidaarjuse — peawad inimesed õppides omandama.

Meel elab armurikasest inimhingedes fitjarinnaline enesearmastus ja iihinägeline omakasupüüid, kuid jotsiaalilik kaawatustöö peab inimkonna tõstma kõrgemale astmele. Inimene olgu õilis ja hea ning walmis abi andma — see on põhimõte, mis peab igale saama omaajeks ja enesestmõistetawaks juhtlawjeks.

Zoomulikult ei tähenda see oma enese „mina“ tapmist ja oma huwide askeetilist mahajalgamist teiste, wõdaste huwide ees. Seesugune äärmine, hoolimatu ja piiramatu altruism on sama wale ja wastuõtmatu, kui piiramatu egoism. Terwe enesearmastus, mis rõhutab ükikainimese või ühe grupi õigustatud huwi, pole kuidagi hukkamõistetaw. Sallida ei või waid hoolimatut enesearmastust ja omakasut, mis walmis tallama jalge alla wõdaste huwid. Dige jolidaarjus ei eita seesugust oma enese huwide rõhutamist, mis ühtlasi arwestab teadlikult kaasinimese heaolu, ta on kehtjooneks täieliku eneseohwerdamise ja bruttaalse egoismi wahel, ta tugeneb indiwiduaaljotsiaalsmile.

Solidaarjus, mis jüaldab eneses õiglust, inimarmastust ja jotsiaalset ühewäärtuslust, peab suruma oma pitfati kogu inimlikule kooselule. Ta peab saama teenäitajaks nii inimeste omawahelijes läbiikimises ning toimingus, aga ka rahwaste elus, majanduslikudes ja jotsiaalsetes wahekorrades ning riigielus. Rahwa jolidaarjus ja rahwaste jolidaarjus — see on siht, mille poole inimkond peab püüdma, see on ideaal, mille teostamine toob meile rahu ja õnne. Kõikidel wõitlusel, mida oleme sunnitud pidama, on see ainus siht: luua eeltingimusi kõikide inimeste jolidaarjeks käsi-käes töötamiseks.

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU

= juriidiline büroo =

V. Pärnu mnt. 31—4

on nüüd avatud igal teispäeval ja neljapäeval kella 4—5 p. l.

Nõuandmine ja kohtus etteastumine

ametiühingute liigetele tasuta.

Mitteliigetele nõuanded 25 sendist kuni 1 kroonini, palvekirjad 50 sendist kuni 3 kroonini; üksikud etteasted kohtus 10 krooni. Nõudeasjad vann. adv. tasu normide järele.

TÄHELEPANU!

SOODUSTUS KÕIGILE AMETIÜHINGUTE LIIGETELE JA „TÖÖLISTE HÄÄLE“ LUGEJATELE.

Eestimaa Töölisühingute Keskkliit müüb Keskkliidu kirjastusel ilmunud ja ladusolevaid raamatuid kõigile ametiühingu liigetele ja „Töölise Hääl“ tellijatele järgmise hinnaalandusega:

E. JOONAS'e „Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid“.

Hind 25 senti (50 senti).

E. JOONAS'e „Ametiühinguline liikumine meil ja mujal“.

Hind 5 s. (10 s.)

J. KLESMENT'i „Palgaolude korraldamine seadusandlisel teel“.

Hind 10 senti (15 senti).

Peale eelnimetatud teoste on E. T. Keskkliidult võimalik saada piiratud arvul Rahvasteliidu Tööstusbüroo 10-aastase juubeli albumi, saksa keelses tekstis, missuguse albumi hind on 3,50 kr., Eestimaa Töölisühingute Keskkliidult tellides aga kõigest Kr. 2,50. Albumi kohta on kirjeldus ilmunud „Töölise Hääl“ nr. 5.

Kasutage juhust igaüks ja tellige viivitamata eeltähendatud raamatud.

Neile, kes raamatute hinna postmarkides ehk posti kaudu E. T. Keskkliidule ära saadavad, saadetakse raamatud posti teel koju kätte.

Tellimiste aadress: Eestimaa Töölisühingute Keskkliit, W. Pärnu mnt. 31—4, Tallinn.

Töölised omandage töölistkirjandust!

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kirjastusel on ilmunud raamatud:

- E. Joonas, **Ametiühinguline liikumine meil ja välismail** — hind 10 senti, „Tööliste Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 5 senti.
- E. Joonas, **Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid** — hind 50 senti, „Tööliste Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 25 senti.
- J. Klesment, **Tööliste palgaolude korraldamine seadusandlisel teel** — hind 15 senti, „Tööliste Hääle“ lugejatele ja ametiühingu liikmetele 10 senti.
- „Tööliste Hääle“ 1928 aastakäik — hind 75 senti.
- „Tööliste Hääle“ 1929 aastakäik — hind 75 senti.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidul ladus olemas järgmised Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kirjastusel ilmunud raamatud:

- C. Mertens, **Die Gewerkschaftsbewegung in Belgien.**
- Walter M. Citrine, **Die Gewerkschaftsbewegung Grossbritanniens.**
- Joh. Sassenbach, **Fünfundzwanzig Jahre Internationale Gewerkschaftsbewegung.**
- Sigrid Hanson, **Die Gewerkschaftsbewegung in Schweden**
- Richard Seidel, **Die Gewerkschaftsbewegung in Deutschland.**
- Fünftes Jahrbuch des Internationalen Gewerkschaftsbundes 1927.**
- Tätigkeitsbericht des Internationalen Gewerkschaftsbundes über die Jahre 1924, 1925 und 1926.**
- Protokoll des IV. Ordentlichen Kongresses des Internationalen Gewerkschaftsbundes.**
- Internationale Gewerkschaftliche Arbeiterinnenkonferents.**
- Raamatuid võib tellida aadressil: Tallinn, V. Pärnu m. 31—4.